



Regula honestatis moralis seu tractatus theologicus tripartitus de regula moraliter agendi

In Duos Item Libros Dividitur: In priori potissima fundamenta, & principia moderni Probabilismi intrinseca exactè, & accuratè examinata multipliciter evertuntur, & non esse verè principia, ... In posteriori verò eundem cum modernis Decretis Pontificiis multiplici argumento ... ubi multa de ultimi ...

Camargo, Ignacio de

[S.l.], 1702

Articulus II. Discursu ad homines evidents, ac palmari, convincitur, prædictam opinionem damnatam ex benigna sententia Recentiorum inevitabilem esse sequelam, etiam cum incremento absurditatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94767](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94767)

simè tenent. Nam, cum viderent opinionem illam, vel apud ipsum vulgus, pessimè audire, cumque non ignorarent, Summos Christi Vicarios modernæ Theologiæ morali non parùm infensos esse, ad ipsamque expurgandam, ac coercendam, serio, & instanter animum intendisse, caperunt opportunè sibi consilere, ne fortè illius opinionis damnatio, quam brevi præfagebant futuram, benignam secum sententiam involveret, si ex eisdem cõmunibus principiis prædictam opinionem de iudice, faterentur esse probabilem.

15. Idcirco Caramuel, Terillus, & alii quidam Probabilistæ, qui omnes ferè post Alexandri VII. promulgatum Decretum scripsere, eam non tantum de falsitate, verum etiam de practica improbabilitate notarunt. Cum tamen juxta Caramuelem nulla opinio moralis practicè improbabilis sit, cujus falsitas certò, & evidenter non demonstratur. Cum itidem Terillus sibi ipsi apertè contrarius, ingenuè fassus aliquando sit, prædictam opinionem fuisse olim probabilem. Neque tamen hoc mirum debet absolute censeari, si cum iis, quæ communiter Probabilistæ docent, conferatur; nam id totum, & multò plura modernus capit Probabilismus, juxta quem regula dignoscendi moralem probabilitatem, nullo principio certo consistit, sed est admodum incerta, & arbitraria; de quo non semel in decursu dicemus. Sed, qui observare velit modernos libros Probabilistarum, nihil, ut dicamus, egebit.

ARTICULUS I. R.

Discursu ad homines evidenti, ac palamari, convincitur, prædictam opinionem damnatam ex benigna sententia Recentiorum inevitabilem esse sequelam, etiam cum incrementis absurditatis.

16. **D**iscursum alibi leviter jam attigimus. Hic tamen,

ut in propria sede sua, fusiùs, ac diligentius exponendus à nobis est, quippè qui rem palmariter (ut ajunt) prorsusque evidenter convincere videtur.

Premittitur doctrina Terilli, & Recentiorum Probabilistarum de insufficienti legis promulgatione contra quam datur opinio probabilis.

17. **R**evocanda in memoriam est illa fundamentalis Terilli assertio, ad quam tanquam ad ultimum asylum confugit; & quam ex ipso ceteri Recentiores avidissimè mox arripuerunt.

Nempè, cum nulla principia reflexa, quibus tota moderni Probabilismi machina struitur, consistere posse videret, si lex illa directæ, de ejus existentia, vel sensu, hinc inde probabiliter disceptatur, existeret re ipsa, & veram vim obligandi haberet: ut pro mirabilis fabricæ structura montem istum loco moveret, primus, ac sine duce asserere non dubitavit, legem illam, hoc ipso quod probabiliter, licet falsò negaretur existere, aut obligare, deficere re ipsa, & quoad substantiam suam, neque manere in ratione legis, nisi purè Grammaticaliter, id est nomine tenus, & unice quoad sonitum vocis inanis; re tamen ipsa legem non esse, neque habere de se vim ullam in conscientia obligandi, potiùs quàm si nunquam lata fuisset.

18. Hujus mirabilis assertionis rationem, eamque ineluctabilem, ut putabat, ex eo Terillus perebat, quod lex in dicta hypothesis sufficienter non esset promulgata; lex verò sufficienter non promulgata re verà non est lex, neque vim ullam habet ad obligandum, potiùs quàm si lata non esset; nam legis promulgatio, ut est Doctorum omnium certa sententia, est de substantia ipsa, & conceptur essentiali legis, quæ

R. r. pro-

Terill. r. p.
de Regu.
mo. q. 20. n.
5.

proinde subsistere non potest, neque habere re ipsa vim ullam in conscientia obligandi, si ejusdem promulgatio deficiat.

19. Afferum istud verè prodigiosum, & à seculis non auditum, esse totius molis Probabilismi basim, atque principium primum, & ultimum; in quod cetera omnia resolvantur, & quo ruente, tota machina ruat, patentissimum fecimus in superiori libro ad controversiam sextam per totum articulum primum; quem si fortè non videris, quaeso te, Lector, per salutem tuam, ne non graveris attentè legere, & totam simul illam controversiam, qua luce ipsa clariùs demonstratum invenies, hujusmodi principium Recentiorum, & primum fundamentum Probabilismi (si accipiat, ut debet, de stricta, & propria legis promulgatione, quæ sola spectat ad substantiam ejus) esse incredibile paradoxum non tantum omni carens auctoritatis fulcro, sed etiam positivè contrarium doctrinæ communissimæ Auctorum omnium, etiam ipsorum Probabilistarum, repugnans evidenter indubitatis utriusque Juris principiis, etiam ipsi paginæ sacræ, & ex quo mille ingentia consequantur monstra, & absurda.

20. Quod verò promulgatio, de qua Recentiores loquuntur, propriè, & strictè sit accipienda, & ibidem ostendimus, & ex se patet; quia alioqui ipsorum discursus, non solum ad propositum inutilis, sed ridicula foret, ac futilis petitio principii. Ceterum ne de voce promulgationis (qua sæpè Terillus abutitur) inutiliter contendamus, neve cavillis, aut æquivocationibus, patiamur veritatem confundi, illud hic tanquam certum statuendum omnino est, defectum ejus promulgationis, de qua Recentiores loquuntur, ita enervare virtutem legis, ut nulla possit quæstio superesse de ipsius legis obligatione. Audi Terillum ipsum: *Ridiculum (ait) esset, si supposi-*

ta negatione sufficientis promulgationis de lege, adhuc ipsius obligatio quaereretur. Pluribus non est opus ad propositum nostrum.

Terill. r.p.
de Regu.
mo. 9. 35. n.
23.

§. II. Demonstratur proposita sequela cum absurditatis excessu.

21. **Q**uoties prorsus est certum, & exploratum, legem non esse satis promulgatam, proindeque non esse legem re ipsa, nec ullam ex se habere vim obligandi, sicut cuilibet licet impunè agere contra illam; sic etiam iudex potest, immò debet omnino, litem contra illam decidere, & pro parte legi contraria absolutam sententiam ferre. At quoties datur opinio aliqua, aequè, vel etiam minùs probabilis negans, vel existentiam, vel extensionem legis ad casum illum particularem, de quo quæstio, aut lis instituitur, toties est certum, & exploratum juxta modernos Probabilistas, legem non esse satis promulgatam, proindeque nec esse legem re ipsa, nec ullam ex se habere vim obligandi. Ergo poterit iudex, immò omnino tenebitur, litem contra legem decidere, & absolutam sententiam ferre juxta opinionem illam minùs probabilem. hoc est, pro parte legi contraria. Nihil non evidens in hoc discursu est. Major est per se nota: Minor ipsa doctrina Recentiorum, & moderni Probabilismi fundamentorum omnium fundamentum. Denique de illatione dubitare non licet: cum tamen opinionem de iudice damnatam concludat ex benigna sententia cum magno absurditatis incremento, de quo post pauca. Quid igitur hic plura?

22. Sed tamen placet adhuc generalem doctrinam majoris distinctionis, & claritatis gratiâ exemplis illustrare particularibus.

Contentundum apud iudicem Joannes, & Petrus de proprietate

va-

vacantis majoratus, quem neuter eorum possideat. Petrus praevalet Joanni jure propinquitatis, & ideo majoratus ad ipsum pertineret sine dissidio ullo, nisi obviaret jus positivum, quod Joannes contra Petrum allegat, contendens, Petrum ex jure isto penitus esse exclusum à possessione talis majoratus ob defectum particularem, quem Petrus celare non potest. Judex, causâ discussâ, & diligenter examinâtâ, invenit duas contrarias opiniones, utique peritorum, ac gravium juris interpretum suffragio munitas, & quæ ambæ communiter probabiles habeantur; eam tamen, quæ docet, Petrum exclusum esse ex illo jure, adeoque majoratum ad Joannem spectare, & censeri communiter, & sibi etiam absolute videri opposita opinione magis probabilem. In hypothese ista ajebat opinio damnata, judicem posse licet, & justè contra Joannem ferre sententiam, & majoratum adjudicare Petro juxta opinionem illam minùs probabilem.

23. Id verò esse rectissime dictum, & esse adhuc necessariò dicendum ab omnibus, qui nolint abjurare Probabilismum, statim evidenter apparet. Nam jus favens Joanni, & unice præjudicans Petro in hypothese dicta, re ipsa non est jus, neque vim ullam habet ad obligandum, cum sufficienter promulgatum non sit, juxta principium fundamentale recentium Probabilistarum. Atqui, jure illo secluso, certum est, majoratum ad Petrum pertinere, ut supponitur: ergo judex licetè potest pro ipso Petro ferre sententiam juxta opinionem illam minùs probabilem, & majoratum adjudicare ipsi, prout contendebat opinio damnata. Immo verò (en excessum absurditatis) non modo judex sic judicare potest, sed neque potest licetè aliter judicare, ut statim apparet intuitu; quòd neo damnata opinio asserbat, nec in ullius mentem, aliquando venit asserere.

24. Subjiciamus exemplum, adhuc distinctius. Ponamus, opinionem asserentem, testamentum non conditum secundum Juris solemnitates esse re ipsa invalidum (saltem, quoad legata non pia), neque jus ullum hæredi conferre, vel in interno, vel in externo foro: ponamus, inquam, hanc opinionem, & haberi communiter, & judici quoque videri probabiliorē opinione contraria, quæ tamen gravium Doctorum est, & probabilis etiam reputatur. Cajus hæres in simili testamento institutus litem intendit Titio hæreditatem adeundi ex jure successionis ab intestato. Tum verò judex ille quid agat? Certè juxta principia Probabilissimi non modò poterit, sed omninò debet judicare pro Cajo contra Titium secundum opinionem minùs probabilem, quæ licet talis, sufficiens tamen est, ut leges irritantes testamentum prædictum, neque leges re ipsa sint, nisi purè Grammaticaliter, neque vim ullam obligandi habeant, ut fert capitale principium recentium Probabilistarum: iis verò legibus deficientibus, certum est testamentum naturæ jure validum, ac ratum esse, adeoque hæreditatem ad Cajum spectare.

25. At eadem est ratio sub terminis similibus de cæterarum legum valore: ergo & eadem judicis licentia est ad decidendas similes causas: immò non licentia tantummodò, sed & stricta quoque obligatio. Evidens ergo sit, opinionem damnatam de potestate judicis ad judicandum secundum opinionem minùs probabilem, sequelam esse penitus infallibilem ex benigna sententia Recentiorum. Immo, & absurdius aliquid cõcludit benignitas Probabilistarum, nempe, non solum judicem in casibus propositis, ac reliquis similibus, licetè posse ferre sententiam juxta opinionem, etiam minùs probabilem, quod damnata opinio asserbat; sed neque posse licetè judicare secundum opinionem proba-

R r 2. bi-

biliorē, quod nemo hactenus dixit.

§. III.

Evasionis praeclusio.

26. **H** Aud facile videatur credibile, aliquam evasionem esse tentandam. Sed sit aliquis fortē, qui velit hic etiam nebulas reflexionum offundere, quibus veritas saltem evidens non appareat. Dicat ergo, non sequi ex benigna sententia, quod iudex aliquando licitē iudicet secundum opinionem minūs probabilem absolutē, & inspectis omnibus, non solum principiis reflexis immediatē, ac proximē practicis, verū etiam remotis, & speculativis. Ratio est quia opinio, exempli gratia, negans in eventu proposito testamentum irritum esse, licet secundum se, & inspectis rationibus, ac principiis tantum directis, minūs probabilis reputetur; inspecto tamen illo reflexo, ac generali principio Recentiorum de insufficienti promulgatione legis, contra quam datur opinio probabilis, non modō probabilior, sed etiam penitus certa est: quia certum est apud omnes Doctores, legem non sufficienter promulgatam, neque legem esse re ipsa, neque vim ullam habere ad obligandum. Ergo iudex in causa illa (& eadem est ratio de reliquis similibus) pronuntians, testamentum validum esse, adeoque hereditatem ad Cajum spectare, non fert sententiam secundum opinionem absolutē minūs probabilem.

27. Miserum planē est, sed neque minūs inevitabile pro conditione materiæ præsentis, quod solutiones etiam ejusmodi refellere seriō debeamus. Nam, ut scitē quondam Tertullianus agebat, *Multa sunt sic digna revinci ne ipsa gravitate adurentur.*

Tertull. in Apolog.

Porro solutio ista sequelam, quam objicimus, non declinat, sed

imprudenter potiūs concedit, adeoque non solutio nostri argumenti, sed vana quædam elusio Decreti Pontificii absolutē dicēda est. Rogo enim, an audeant Recentiores absolutē tandem asserere, iudicem in propositis eventibus posse licitē iudicare juxta, opiniones illas secundum se, ac directē minūs probabiles, quicquid sit de majori probabilitate reflexa, aut etiam certitudine absoluta, quæ ab illo generali, & reflexo principio in eas opiniones derivatur? Affirmet opus est, quisquis volet solutionem exhibitam sustinere. Immodō solutio ipsa nihil aliud affirmat. Verū hoc quid est aliud quā sustinere adhuc velle damnatam opinionem, & damnationem ejus impiē contemnere?

28. Enimverō Doctores, qui tenere prædictam opinionem damnatam, nihil aliud docebant, quā iudicem licitē posse absolutē, & inspectis omnibus, definitam ferre sententiam juxta opinionem secundum se, ac directē minūs probabilem: id autem ipsum, & non aliud negabant, qui opinionem oppositam tenebant, hæc enim erat quæstio reflexa, de qua utrinque decertabatur. Pontifex quæstionem decidit damnando affirmativam opinionem, tanquā scandalosam, ac perniciosam; & negativam absolutē probando, tanquā doctrinam veram, ac sanam. Et licebit Catholicis post hæc asserere, iudicem absolutē, & inspectis omnibus, licitē posse ferre sententiam juxta opinionem secundum se inspectam, & directē minūs probabilem? Licebit utique, si fortē liceat irridere, cum libeat, atque pessumdare Decreta Apostolicæ Sedis. Alioqui precor, quid Pontifex damnavit? An ne, quod iudex habeat facultatem prædictam, attentis solum principiis directis; secus verō quod illam habeat absolutē, & inspectis omnibus? Certē, qui sic auderet Decretum Pontificium exponere non solum otiosam, ac vanam, sed nimis imprudentem, ridiculam, ac de-

delusoriam comminiscatur necesse sit Summi Pontificis providentiam.

29. Profectò posset quilibet per similem licentiam, quamcunque vellet, opinionem damnatam absolute docere, ac propugnare: & dum redargueretur ex Decreto Summi Pontificis eam opinionem damnantis, promptum esset reponere, damnationem intelligendam de opinione damnata, attentis his, aut illis tantum principiis, secus verò absolute, & omnibus inspectis: se autem invenisse nova quædam principia, & rationes efficacissimas, ad quas Pontifex non respexit, & quibus ea opinio vera esse absolute, & simpliciter ostendatur. En tibi viam, expeditam, ac facilem ad sustinendum, & propugnandum quemcunque errorem, damnatum ab Ecclesia: quæ certè nimis fatua, & stulta fingitur, si dicatur dampnare, tanquam scandalosæ, & perniciosæ, aliquas opiniones morales absolute veras, & sanas, ideò solum, quòd, his, aut illis determinatis principiis inspectis, veras esse non ostendatur: maximè verò cum severè prohibeat hujusmodi opiniones aliquando docere, immò etiam de illis disputativè publicè, aut privatim tractare, nisi forsitan impugnando. Apage vanissima somnia.

§. IV.

Præcluditur evasio altera.

30. **P**osset præterea quis hic obtrudere vulgarem illam, ac tritam distinctionem Probabilistis usitatissimam opinionis probabilis practicè, vel speculativè, per quam ab omni ferè difficultate facillimè se expediunt, si Deo placeat; maximè verò in quæstione ista de facultate judicis ad judicandum.

Ajunt videlicet, opinionem illam de alicujus personæ jure, quæ supponitur minùs probabilis, non esse probabilem practicè, sed specu-

lativè duntaxat; quia, licet sit probabile, hæredem, verbi gratia, institutum in testamento minùs solemni habere jus ad hæreditatem; non est tamen probabile judicem posse licitè ferre sententiam juxta opinionem istam, quæ supponitur minùs probabilis, sed potius improbabile omninò, & meritò ab Ecclesia damnatum. Nulla igitur datur opinio verè, & practicè probabilis, quæ judici licentiam concedat ad judicandum juxta opinionem, directè etiam minùs probabilem. At sententia benigna de hujusmodi opinione tantum procedit; neque enim licitum esse affirmat uti opinione solum speculativè probabili. Ergo non licet ex benigna sententia deducere ut sequelam legitimam opinionem de judice damnatam.

31. Vulgaris hæc Recentiorum distinctio inferius diligenter examinabitur, & quanti sit momenti constabit. Nunc autem ad solvendum argumentum propositum, quod procedit ad homines contra modernos Probabilistas, nimis importunè producit, nec potest aliquis eà uti, nisi qui, nec principium Recentiorum, ex quo contra ipsos arguimus, nec argumentum nostrum percalleet.

Nam principium illud de lege sufficienter non promulgata, quod est totius Probabilismi basis, sicut ab omni lege particulari (præsertim positiva) præscindit, sic, & ab omni opinione probabili practicè, vel speculativè. Enimverò juxta Terillum illius principii inventorem, & Recentiores ipsius asseclas, ideò lex, contra quam aliqua opinio existit, etiam minùs probabilis in sensu Probabilistarum, non satis promulgata censetur, quia potest quis non temerè, sed prudenter, dubitare de obligatione, aut existentia legis ipsius; quia prudenter potest præsumere (quin etiam evidenter, ut Terillus agebat) non fuisse voluntatem legislatoris obligare pro eo eventu, & alia id genus, quæ Terillus producit.

dubium autem hujusmodi, seu præsumptio, non cohæret, ait ille, cum sufficienti legis promulgatione.

32. At argumenta ista, vel probant generaliter de omni lege, & de quacunque opinione probabili, vel nihil convincunt, ut patet. Ergo, si verum sit Recentiorum principium de insufficienti legis promulgatione, nulla lex positiva, vel civilis, vel Ecclesiastica, contra quam datur opinio probabilis sufficienter est promulgata. Et ita sæpè docet, ac supponit Terillus, ut passim apud illum invenies: *Uno verbo* (inquit ipse) *sola probabilitas de non lege sufficit, ut lex sufficienter promulgata non sit.* At contra omnem legem sufficienter non promulgatam licet potest iudex, immò tenetur, absolutam ferre sententiam, ut compertum est apud omnes. Ergo, si verum sit Recentiorum principium de insufficienti legis promulgatione, ubicunque inveniatur opinio peritorum Juris interpretum, etiam æquè, aut minùs probabilis, negans legem, aut vim ipsius ad irritandum aliquem contractum humanum, aut alium quemvis effectum producendum, licet iudex poterit, quin & debet, definitam ferre sententiam juxta opinionem illam minùs probabilem. En igitur non modò probabile absolute, practicè, & verè, sed certum penitus esse debet in via Probabilistarum, iudicem posse licet, immò omninò teneri, in dubiis saltem juris, ferre sententiam secundum opinionem etiam minùs probabilem.

33. Patet ergo damnatam opinionem de facultate iudicis ad iudicandum, esse sequelam prorsus inevitabilem ex benigna sententia Recentiorum, etiam cum incremento absurditatis. Neque video, quid possint Probabilistæ ad nostrum hoc argumentum reponere, vel cum exiguo aliquo colore veritatis.

Terill. l. p.
de Regu.
mo. q. 20. n.
23.

ARTICULUS III.

Ex reliquis principiis Probabilissimi eadem sequela convincitur.

34. **Q**uia non omnes Probabilistæ subtilem, & arcanam benignæ suæ sententiæ compagem intimè penetrare novērunt, plures etiam nec curaverunt; erunt fortè, qui, ut se ab hoc nostro argumento expediant, abnegare simpliciter non vereantur novum illud principium à Terillo adinvenitum de insufficienti legis promulgatione, ex quo benignæ sententiæ falsitas adeò patenter à nobis demonstratur: Ideòque placet ulterius opinionem damnatam de iudicis licentia ad iudicandum, ex reliquis principiis Probabilissimi, maximè verò ex illo vulgatissimo, & quo nemo non utitur Probabilista, prorsus indeclinabilem esse sequelam, haud minùs evidenter demonstrare,

§. I.

Communia fundamenta Probabilissimi, maximè verò illud vulgare, & à priori, quo cuncti utuntur Probabilistæ, articulum de iudice damnatum inevitabiliter inferunt.

35. **E**st autem fundamentum à priori, seu vulgare principium Probabilissimi, illud, quod sæpiùs commemoravimus, *Quisquis utitur opinione probabili, prudenter operatur &c.* Quod equidem in sensu sæpè exposito tanti apud ipsos ponderis est, tantaque certitudine, & evidentia benignam sententiam demonstrat, ut quasi otiosum laborem reputent aliis rationibus illam suadere; & idè Recentioribus communiter usitatissimus stylus est, sententiam suam, velut commune dogma, prorsusque indisputabile proponere, uno principio isto leviter insinuato,

ac